

Nationaal Archief Ministerie van O, C en W

Archieven en toegangsnummers: **CABR 2.09.09**

Inventarisnummers CABR 85401 Dossier 9502

CABR 19029

31 01 2020 Geraadpleegd door Peter de Groot en Bob de Groot

Verklaringen van moeder, collega's en aangeklaagde ter voorbereiding van de zitting van het Tribunaal

Ik ondergetekende, Jacobus Johannes van der Sluis, adjunct rechercheur bij de PRA, tevens onbezoldigd ambtenaar van Politie, dienstdoende aan opgemelde afdeling Amsterdam, West Noord, hoorde **op 15 mei 1946**:

Elisabeth de Groot-van Kesteren, geboren 26 januari 1876 te Barneveld, wonende M.H. Trompstraat 33 te Adam, die verklaarde:

De door u bedoelde Barend de Groot, is mijn meerderjarige zoon, die tot aan zijn arrestatie op 18 juli 1945, bij mij inwonend is geweest. Het is een keurig oppassend mens, die reeds vele tegenslagen in zijn leven heeft gehad. Na in 1922 de MULO verlaten te hebben, heeft hij jaren gewerkt als kantoorbediende en later als reiziger bij Bührman Paiergroothandel te Amsterdam, daarna bij Van Gelder en zn, alhier. Kort na zijn huwelijk in 1939 kwam hij werkloos, waardoor moeilijke jaren volgden zonder uitzicht op en vaste betrekking. Hij pakte letterlijk van alles aan, doch niets was van blijvende aard. Hij had een afschuw van steun te ontvangen, of dit door Matschappelijke steun of door de naaste familieleden zou worden verleend. Na enige tijd in Zaandam gewerkt te hebben als taxichauffeur, kreeg hij in april 1936 door een bevriende relatie een betrekking als conciërge bij de Kasvereniging, alhier, op haar bijkantoor, gevestigd Doelenstraat 20-22 te A'dam. De jaren van armoede en tegenslagen vormden voor hem helaas de voedingsbodem voor de vooze beloften van de N.S.B., waarvan hij, naar ik meen, in Juni 1940, lid werd en dit gebleven is tot eind september 1941. Propaganda heeft hij voor de NSB , noch voor een harer nevenorganisaties, nooit gemaakt. Hij bezocht weleens een NSB vergadering en droeg bij deze gelegenheid het N.S.B. insigne op zijn jas. Het is een man met een slappe wil en een beperkt denkvermogen, die de doelstellingen nooit doorzien heeft, voordat hij deze van nabij leerde kennen. Hij was alleen lid van de NSB geworden, omdat hij de mening was toegedaan, dat zij de sociale misstanden, die hij zelf voelde en die hier voor de oorlog heersten, zou opheffen. Hij heeft bedankt als lid op sterke aandrang van zijn echtgenote en mij. In aug 1942 stierf zijn vrouw plotseling door een hartaandoening, hetgeen voor

hem een zware slag betekende. Hun huwelijk was harmonisch en kinderloos. Mijn zoon werd door dit plotseling verlies geheel uit evenwicht geslagen en werd meer en meer stuurloos en redeloos in den omgang. Zijn werkgeefster, de Kasvereniging, verstreekte korten tijd daarna, gehoorzaamend als helaas zoveel andere instellingen, het Gewestelijk Arbeidsbureau, een lijst van die leden van het personeel, die krachtens hun leeftijd voor tewerkstelling in Duitsland in aanmerking kwamen.

Mijn zoon, onthutst door dit voorval, kreeg reeds enige dagen daarna de schriftelijke mededeling van het genoemde Arbeidsbureau, dat hij in een munitiefabriek in Berlijn tewerk gesteld zou worden. Op 1 Februari 1943 werd hij met meerdere landgenoten op transport gesteld naar Berlijn. Uit brieven die ik daarvan destijds ontving, is het mij bekend, dat hij bij aankomst in Berlijn, zich vrijwillig op het Arbeidsbureau genaamd "Wilhelmshagen" heeft gemeld met het verzoek om een andere functie. Daar hij chaufferen en typen kon, werd hij daarop bij de Org. SPEER tewerk gesteld als kantoorbediende. Tot aan de capitulatie is hij daar werkzaam gebleven in dezelfde functie. Hij kwam gedurende die periode met verlof thuis en droeg toen, zoals ik heb gezien, een zwart uniform, dat volgens zijn zeggen, behoorde bij de Org. Speer, doch hij droeg geen wapen. Volgens zijn beweren, heeft hij nimmer een militaire opleiding genoten. Gedurende zijn dienstverband bij de Org. Speer, noch anderszins heb ik extra levensbonnen ontvangen. Ook geen kolen. Na de Duitse nederlaag is hij op 31 mei 1945 naar Nederland teruggekeerd. In juli 1945 kwamen leden van de BS hem arresteren, doch in verband met zijn zwakke gezondheid, stelden de BS leden dit uit, waarna zij hem op 18 juli 1945 gearresteerd hebben. Meer kan ik niet verklaren.

Deze verklaring is in concept opgenomen en derhalve niet getekend.

Op **16 mei 1946** gehoord de getuige: **Albert de Jong**, geb 4 jan 1909 te amsterdam, wonende Adm de Ruijterweg 455, die verklaarde:

-----de door u bedoelde Barend de Groot is van 1936 tot begin 1943 werkzaam geweest als conciërge bij de N.V. Kas Vereeniging in haar kantoorgebouw Doelenstraat 20-22, alhier, waar ik toen en thans nog werkzaam ben. Hij heeft mij verteld, dat hij enige tijd lid van de N.S.B. is geweest. Uit gesprekken, welke ik met hem voerde bleek mij en meerdere collega's, zijn Nationaal-Socialistische gezindheid eveneens. Wij hebben toen met hem fel gedebatteerd over politieke aangelegenheden, waarbij wij ons nimmer in acht namen, omdat wij ervan overtuigd waren, dat hij geen verraad zou plegen. Wij hebben daarvan dan ook nooit last ondervonden. Wij beschouwden hem min of meer als een impulsief mens, die de draagwijdte der NSB beginselen en zijn eigen uitlatingen niet altijd overzag. Propaganda voor de N.S.B., noch voor één harer

nevenorganisaties heb ik hem nooit horen of zien maken. Dit was trouwens voor hem niet goed mogelijk, daar hij conciërge was en de Directie dit ook niet geduld zou hebben. In 1942 moest de Directie aan het Gewestelijk Arbeidsbureau een lijst van het personeel indienen, dat voor tewerkstelling in Duitsland in aanmerking kwam. Daar men hem als N.S.B.-er kende, werd hij bovenaan de lijst geplaatst en werd hij in begin 1943 door genoemde Arbeidsbeurs voor tewerkstelling uitgezonden. Tijdens één zijner, hier ter stede doorgebrachte, verloven, vertelde hij mij, dat hij vrijwillig in dienst was getreden van de Organisatie "Speer" en aldaar kantoorwerkzaamheden verrichtte. Ik bemerkte uit zijn gesprekken, dat hij volkomen van zijn Nationaal-Socialistische ideeën genezen was. Nadien heb ik nooit meer iets van hem vernomen. Meer kan ik niet verklaren"

Deze verklaring is in concept opgenomen en derhalve niet getekend.

Op **16 mei 1946** gehoord de getuige: **Harmen Klinkenberg**, geboren 22 november 1896 te Naarden, wonende Spuistraat 172 te Amsterdam, van beroep huismeester der N.V. Kasvereniging, gevestigd alhier, die verklaarde:

De door u bedoelde Barend de Groot ken ik reeds jaren door middel van zijn nu reeds overleden vader, die een goede kennis van mij was. Tevens is hij ongeveer zes jaar werkzaam geweest als conciërge bij de Kasvereniging, waar ik gelijktijdig werkte en nog steeds werkzaam ben. Het was een oppassend mens en een prettige kerel in den omgang. Zoals hij mij vertelde, is hij enige tijd lid van de NSB geweest uit vermeende idealistische motieven. Ik heb hem nooit propaganda of propaganda voor deze beweging, noch voor één van haar nevenorganisaties horen of zien maken. Ik geloof niet, dat hij iemand verraden heeft voor anti-fascistische of anti-Duitse uitlatingen, daar wij, zijn collega's, deze bij herhaling pleegden en er nooit last van ondervonden hebben. Hij had daarvoor feitelijk een te goed karakter. Eind 1942 werd mijn directie verplicht door het Gewestelijk Arbeidsbureau te Amsterdam, een schriftelijke opgave te doen van het personeel, dat vooruitzending en tewerkstelling in Duitsland in aanmerking kwam. Dat het mijn directie niet onbekend was, dat de Groot N.S.B.-er was of geweest was, hebben zij zijn naam bovenaan de lijst geplaatst, met het gevolg, dat hij tegen 1943 naar Duitsland voor tewerkstelling werd gezonden. Hij kwam af en toe met verlof thuis en ook wel op dit kantoor. Ik sprak dan wel met hem, waarbij hij vertelde, de domheid te hebben begaan vrijwillig bij de Org. Speer te Berlijn in dienst te zijn getreden. Tevens vertelde hij, dat hij door de opgedane ervaringen daar anti-Duits was geworden. Na zijn terugkeer in Nederland werd hij

door de BS gearresteerd , hetgeen ik betreur, daar hij volgens mijn bescheiden mening, geen landverrader is. Meer kan ik niet verklaren.

Deze verklaring is in concept opgenomen en derhalve niet getekend.

_____ -
Op **16. Mei 1946** hoorde ik de verdachte, die mij desgevraagd verklaarde:

" ik ben een Nederlander, genaamd Barend de Groot, geboren 15 mei 1906 te Amsterdam, van beroep kantoorbediende, wonende ten huize van mijn moeder, M.H. Trompstraat 33-II te Amsterdam, en de zoon van Carel Willem (overleden) en Elisabeth van Kesteren. Terzake misdrijf werd ik nooit veroordeeld. In 1922 heb ik de M.U.L.O. school met diploma verlaten en heb daarna tot omstreeks 1933 gewerkt bij diverse ondernemingen als kantoorbediende en als handelsreiziger. Op 27 mei 1931 ben ik in het huwelijk getreden met Duifje Kooy. Ons huwelijk was harmonisch en wij hadden geen kinderen. Mijn vrouw is op 11 augustus 1942 plotseling aan een hartaandoening overleden. Kort na ons huwelijk in 1932 werd ik buiten mijn schuld werkloos, ten gevolge van de economische wereldcrisis. Ik heb toen van alles aangepakt om te voorkomen steun van het Maatschappelijk steun te moeten aanvaarden, wat mij ook meestal lukte. Ik heb zelfs ongeveer een jaar gewerkt als taxichauffeur te Zaandam om in het levensonderhoud van mijn gezin te voorzien. Op 27 april is het mij door een relatie gelukt een betrekking te krijgen als conciërge van de N.V. Kas Vereeniging, gevestigd Doelenstraat 20-22 te Amsterdam. Mijn salaris bedroeg daar f 25,- per week, plus vrij wonen, vuur en licht. In juni 1940 ben ik tegen de wil van mijn echtgenote en verdere familieleden lid van de N.S.B. geworden en wel, omdat ik meende, dat zij de sociale misstanden, die hier voor de oorlog heersten, zou opheffen. Ik heb op 30 september 1941 voor mijn lidmaatschap van deze vereniging bedankt, omdat ik mij met de doelstellingen niet langer kon verenigen en tevens door de sterke drang, die mijn vrouw en familieleden op mij uitoefenden. Tijdens mijn lidmaatschap van bovengenoemde beweging betaalde ik 50 cent contributie per maand en was geabonneerd op " Volk en Vaderland" . Van een nevenorganisatie der N.S.B. was ik nimmer lid en ik heb voor geen enkele fascistische organisatie propaganda of reclame gemaakt. Ik heb nooit iemand aangebracht of verraden voor anti-fascistische of anti-Duitse uitlatingen of handelingen, waarvan ik wel kennis droeg, omdat mijn collega's deze veelvuldig pleegden. Omstreeks eind 1942 werd mij via het Gewestelijk Arbeidsbureau, alhier, schriftelijk medegedeeld, dat ik verplicht werd in Duitsland op een munitiefabriek te gaan werken. Op 1 februari 1943 werd ik daartoe op transport gesteld naar Berlijn. Aangezien ik voor een dergelijke functie weinig interesse had, heb ik mij te Berlijn op

het aldaar gevestigde arbeidsbureau "Wilhelmshagen(?)" gemeld, met het verzoek een andere betrekking te krijgen. Daar ik goed chaufferen en typen kon, ben ik toen door hen ingedeeld bij de Organisatie Speer als kantoorbediende. Mijn werkzaamheden bestonden uit het bijhouden van een kaartsysteem, tegen een salaris van f 166,50 per maand. Ik kreeg van deze organisatie een uniform en werd verplicht dit te dragen, hetgeen ik ook inderdaad heb gedaan. Mijn familieleden hebben nimmer extra levensmiddelen of kolen door middel van mijn functie ontvangen. Ik ben daar tot 5 februari 1945 in de zelfde functie werkzaam geweest. Ik heb geen wapens gedragen en geen militair onderricht genoten, nog minder heb ik de eed van trouw op den Führer afgelegd. Ik ben meermalen tijdens mijn werkzaamheden bij de Org Speer met verlof geweest, waarbij ik dan het zwarte uniform droeg. Aldus gekleed bezocht ik ook mijn oud-collega's op het kantoor der N.V. Kas Vereniging in de Doelenstraat, alhier en vertelde hen door de bittere ervaringen anti-Duits geworden te zijn. Vanaf 5 februari 1945 tot aan de overgave, werd ik in Berlijn in een ziekenhuis verpleegd voor pleuritis. Kort daarna wilde de BS mij arresteren (nadat ik op 31 mei 1945 in Nederland teruggekeerd was), doch in Verband met mijn lichamelijke zwakke gezondheid, stelden zij dit uit tot 18 juli 1945, waarop zij mij interneerden. Ik erken oorspronkelijk gefaald te hebben, doch ik hoop spoedig in vrijheid gesteld te worden om het bewijs te leveren dat ik ondanks mijn gemaakte fouten een goed Nederlandsch staatsburger ben. Meer kan ik niet verklaren".

Na voorlezing en volharding tekent verdachte zijn verklaring.

(*HANDTEKENING VAN BAB*)

De naam van verdachte komt voor op blz. 71 van het ledenregister der N.S.B., uitgegeven door den POD, district Amsterdam.

En ik heb hiervan op mijn ambtseed opgemaakt, gesloten en getekend dit proces-verbaal te Amsterdam, 18 mei 1946, De adjunct-rechercheur voornoemd, J.J. v.d. Sluis

Gezien: De Brigadier van Politie,

J. Hoornstra

Dossier 9502 K 80

Zitting van het Tribunaal en uitspraak d.d. 2 september 1946

Barend de Groot *Beschuldigd van:*

1. ongeveer Juni 1940 aangesloten als lid van de N.S.B. tot October 1941

2. Hulp of steun verleend aan den vijand vanaf ca. februari 1943 als vrijwilliger werkzaam bij Organisation Speer in Duitsland tot omstreeks einde oorlog

Op grond hiervan zich welbewust te hebben gedragen in strijd met de belangen van het Nederlandse Volk

Barend de Groot

erkent sub 1: Duitsland gebruikte het Nationaal Socialisme om ons mee te krijgen ten einde mee te kunnen doen aan de beestachtigheden in Europa. Ik voel me daar schuldig aan.

In 1942 stond ik bij de Kas Vereeniging waar ik werkzaam was, blijkbaar als N.S.B.-er bekend. Zij plaatsten mij als eerste op de lijst van hen die voor uitzending naar Duitsland in aanmerking kwamen. Ik ben niet vrijwillig gegaan. Ik heb bij de Organisation Speer administratief werk gedaan vanaf 1-2-1943 tot 5-2-1945.

Albert de Jong

Verklaarde dat beschuldigde geen verrader was, dat hij nooit propaganda of reclame voor de N.S.B. heeft gemaakt, dat beschuldigde omstreeks 1943 volkomen van zijn nationaal-socialistische ideeën genezen was.

Harmen Klinkenberg

Dat beschuldigde een oppassend en prettig mens was; dat hij nooit propaganda of reclame voor de N.S.B heeft gemaakt; dat hij verklaarde door de opgedane ervaringen in Duitsland anti-Duits was geworden; dat hij geen landverrader is.

“Gezien de navolgende processtukken:

- 1.- een N.S.B.-registratieformulier door beschuldigde mede ondertekend;
- 2.- een schrijven van G. v/d Heijden, 1 Nov 1945, dat beschuldigde nooit enig voordeel gezocht of ontvangen heeft uit zijn N.S.B.-lidmaatschap; dat mede een religieus motief, als zoude Duitsland de Roede Gods zijn, voor voornoemd lidmaatschap diende;
- 3.- een schrijven van D. Blom, gedateerd 30 Oct 1945, vermeldend dat de beschuldigde in 1941 voor zijn lidmaatschap bedankte en zich afkeurend uitsprak over de N.S.B. en de Joden maatregelen;
- 4.- een schrijven van Mr. E. Heldring, d.d. 30 Oct 1945, o.m. vermeldende dat beschuldigde zich voor zover getuige bekend, nimmer aan enig vergrijp tegen Joodse of andere Nederlanders heeft schuldig gemaakt;
- 5.- een schrijven mede van Mr. J.J.B. v/d Manden d.d. 30 Oct 1945 van dezelfde inhoud;

Overwegende dat de in voormelde bewijsmiddelen vervatte feiten en omstandigheden waarop de beslissing van het Tribunaal steunt, dat daardoor bewezen is verklaard dat de beschuldigde zich op de in de bescheiden aangeven wijze heeft gedragen, *behalve* t.a.v. hetgeen sub 2) der dagvaarding ten laste is gelegd aan beschuldigde

- *overwegende* dat de beschuldigde daardoor geacht moet worden zich bewust te hebben gedragen in strijd met de belangen van het Nederlandse Volk

- *overwegende* dat de beschuldigde nog tijdens de bezetting heeft ingezien dat hij zich ten onrechte bij de N.S.B. aansloot

- *overwegende* dat gunstige verklaringen omtrent beschuldigde zijn binnengekomen

Gezien de betrekkelijke wetsartikelen uitspraak doende:

Bewezen onder art. 1 van het Tribunaal besluit, legt de navolgende maatregel aan beschuldigde op:

- 1) Interneering tot 13 maanden en 14 dagen en daarop in mindering gebracht dat beschuldigde vanaf 18 juli 1945 in vóór-interneering doorbracht, zodat de interneering behoort te eindigen op heden, 2 september 1946
- 2) Ontzetting van het recht van kiezen en van verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen

Bepaalt zooveel nodig dat het beheer over vermogen van beschuldigde een einde zal nemen binnen dertig dagen nadat op deze uitspraak het 'fiat executie' is verleend

Aldus geweest

Mr. H.M. Alvares Correa, voorzitter

P. Eiff, lid

Mevr A. Mulder-de Ridder, lid

Ter openbare zitting van 2 september 1946 uitgesproken door

Mr. H.M. Alvares Correa

Acte van Invrijheidsstelling 2 september 1946"

Vermogensbestanddeel onder beheer van het Nederlands Beheersinstituut

- Bureau Amsterdam:

Banksaldo f. 15,=

1 vork

1 zakmes

1 schaar

Uit diverse documenten en papiertjes:

Staat van inlichtingen BR: Politieke Recherche afd. Amsterdam

- Vader overleden
 - Echtgenote overleden
 - Lid N.S.B. juni 1949 – sept 1941
 - Lidmaatschap W.A. – nee; SS – nee; NSKK – nee; Landwacht/storm – nee; N.J.S. – nee
 - Werkte van 1943 tot 1945 bij Organisatie Speer
-

Gearresteerd 18-7-1945

- verklaart 30 sept 1941 bedankt te hebben, moet volgens Ledenregister weer lid geworden zijn (6-3-1942)
 - werd verplicht naar Duitsland gezonden en nam vrijwillig dienst bij Organisation Speer omdat hij niet op een munitiefabriek wenste te werken. Administratie.
 - droeg uniform, geen wapens
 - in verlofdagen te Amsterdam in uniform gekleed naar voormalige werkgever
 - staat gunstig bekend en maakte nimmer propaganda; was een goed mens
-

Inkomen in 1944: f 2.000,=

'dom impulsief mens'(Albert de Jong)

Werk bij Speer: overtypen van werkstaten en bijhouden van kaartsysteem; inkomen f 166,50/m

'nimmer extra levensmiddelen of kolen ontvangen'

Vanaf 5-2-1945 tot capitulatie in een Berlijns ziekenhuis verpleegd i.v.m. pleuritis

31 mei 1945 in Nederland terug. i.v.m. zwakke gezondheid werd arrestatie uitgesteld tot 18-7-1945

Aart de Groot (broer), in brief aan het Tribunaal (citaten):

- zijn gevoel van minderwaardigheid veranderde plotseling in het bekende meerderwaardigheidsgevoel, den meesten leden van de N.S.B. eigen
- hij verwachtte van het nationaal socialisme werkelijk verbetering voor de slechtst bedeeden, kwam geestelijk steeds meer in het gedrang, omdat

hij de gruwelen waartoe men in Duitsland verviel, krachtens zijn leren en opvoeding nooit kon beamen

- in Duitsland meerdere malen in levensgevaar, verloor één en andermaal al zijn bezit bij bombardementen die bovendien zijn zenuwgestel ernstig knauwden
- na de capitulatie voor de Amerikanen gewerkt, certificaat: *'zeer goede diensten bij repatriëring van duizenden landgenoten, met terzijdestelling van zijn persoonlijke belangen'*

Gerard van der Heijden, zwager, ondersteunt een verzoek tot vrijlating (1-11-1945) in brief aan de Dienst voor den gemachtigde voor Vrijlatingen (citaten):

`- behoort tot de allerlichtste gevallen (citaat Vrij Nederland, Dr. Nieuwpoort `de malle gevallen')

- één der velen die het eerst de klap van de crisis kregen, en die degradeerde tot taxichauffeur

Politiek infantilisme, machteloos tegen de golf van Nazi-propaganda, die speciaal was afgestemd om deze argelozen te vangen

- kritiekloze goedheid en stupide vertrouwen
- puerile beslissing
- religieus motief: `Duitsers = roede Gods, die ons kwam straffen, en die roede moesten we kussen', vooral gehoord in ultra-orthodoxe kringen'

Postadres toen Bab bij de N.S.K.K. in Berlijn werkte: Hofwijkckstraat 6-I (!), het huisadres van broer Carel die geïnterneerd was in Krijgsgefangenenlager Mühlberg/Elbe en daar door Bab regelmatig werd bezocht

Recherche onderzoek 21-1-1946: `voor nader onderzoek'